

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Інститут історії, етнології і права

Кафедра всесвітньої історії

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: США В ПЕРІОД ПРЕЗИДЕНТСТВА Д.ЕЙЗЕНХАУЕРА
(1953-1961 рр.)**

Студента 4 курсу АІЗ групи
Галузь знань 0203 Гуманітарні науки
Спеціальності 6.020302 Історія
Реверчука Володимира Анатолійовича

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Кравчук Олександр Миколайович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця - 2016 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. США на початку 50-х рр. XX століття.....	7
1.1. Міжнародне та внутрішньо-політичне становище США на початку 50-х рр. XX століття. Президентська виборча кампанія 1952 р.....	7
1.2. Д. Ейзенхауер: становлення особистості президента.....	20
Розділ II. США в міжнародних відносинах у 1953-1961 рр.....	31
2.1. Зовнішня політика адміністрації США у 1953-1956 рр.	31
2.2. Проголошення «доктрини Ейзенхауера» та її реалізація.....	40
Розділ III. Внутрішня політика США за президентства Д. Ейзенхауера...49	49
3.1. Внутрішньополітичні заходи першої адміністрації Д. Ейзенхауера.....	49
3.2. Внутрішня політика в 1956-1961 рр.	59
Висновки.....	71
Список використаних джерел та літератури.....	76

ВСТУП

Актуальність теми. В історії США період президентства Дуайта Ейзенхауера є особливо важливим. Ейзенхауер був видатною особистістю в світовій історії: не лише як генерал, який допоміг звільнити Європу від нацистів та став один із основоположників НАТО; це був ще й успішний президент, якому вдалося зупинити післявоєнну кризу та повернути країну на шлях розвитку. Великою заслугою Дуайта є внесок у збереження миру на планеті. Здійснюючи збалансовану зовнішню політику йому вдавалося уникати конфронтації із СРСР, пригасити на деякий час полум'я «Холодної війни». Більшість сучасних істориків схилиляються до думки, що коли б 34-м президентом США став не Ейзенхауер, (а в ті часи було багато локальних війн), то III Світова війна стала б реальністю. Хоч він і був успішним генералом, але як ніхто інший в XX ст. докладав всіх зусиль для збереження миру на всій земній кулі. Прикро, що ми так мало знаємо про ту особистість, чиї дії мали вирішальне значення для долі світу в 50-х та 60-х рр. минулого століття. Безсумнівно, що історію США 50-60 рр. XX ст. варто досліджувати і вивчати, адже саме тоді США зміцнили свій статус найвпливовішої країни світу та значно підняли соціальні стандарти населення. Також варто досліджувати життя таких видатних особистостей як Дуайт Девід Ейзенхауер, бо саме під керівництвом 34-го президента США досягнули таких висот. В сучасній українській історіографії обмаль праць, які були присвячені цій легендарній особистості та його президентству, лише загальні праці з світової історії, які розглядають тогочасну історію США тільки в розрізі досліджень «США-СРСР. Холодна війна». А в умовах сучасної кризи в Україні, як військової, так і політичної, краще опиратись на позитивний і ефективний досвід вирішення подібних проблем, тим більше на досвід «наддержави» і такої особистості як Д. Ейзенхауер. Тому, очевидно, що дослідження історії США 50-60 рр. XX ст. та життя і діяльності Ейзенхауера є важливим завданням історичної науки.

Об'єктом дослідження є історія США в 1953-1961 рр.

Предмет дослідження – зовнішньо та внутрішньополітична діяльність адміністрації США в період президентства Д. Ейзенхауера.

Хронологічні межі дипломної роботи охоплюють 1953-1961 рр., період, коли Ейзенхауер очолював США. З метою повноти висвітлення теми, автор також досліджував історію США на початку 1950-х рр. та етапи становлення Д. Ейзенхауера як особистості.

Стан вивчення проблеми: діяльність адміністрації Д. Ейзенхауера відноситься до найбільш помітних і суперечливих тем в історії США другої половини ХХ ст. Зокрема, особистість президента та дії його адміністрації викликали бурхливі дискусії в американській історіографії 1960-1990-х рр. Особливо критикували діяльність його адміністрації дослідники-ліберали в 60-х рр. минулого століття, тобто його сучасники. В світлі соціального реформаторства Дж.Ф. Кеннеді, а потім Л.Б. Джонсона критикували внутрішньополітичний курс Д. Ейзенхауера та вважали такий курс неефективним, адже він був насичений елементами консерватизму.

Тенденція до перегляду вказаних оцінок намітилась в кінці 1960 – на початку 1970-х рр. під впливом розгортання соціально-економічної кризи в країні. Реалії цього бурхливого періоду, наповненого політичними потрясіннями в житті американського суспільства, драмою В'єтнамської війни, змусили по-новому підійти до оцінок президенства Д. Ейзенхауера. Опублікованні в 1968 р. спогади А. Ларсона, спеціального помічника і редактора промов президента, «Ейзенхауер: президент, якого ніхто не знав», твердили, що 34-й голова виконавчої влади в США був більш вишуканим політиком, ніж це прийнято про нього думати, і безумовно заслуговує на місце серед великих президентів, справили позитивне враження на дослідників [10]. У працях 1970-х рр. розповсюдженною стала думка, що зусилля адміністрації президента були спрямовані на збереження статус-кво в державі. Відомий історик Г. Пармет писав : «Приклеювати йому ярлик великого, чи хорошого, чи навіть слабкого президента – значить не побачити головного. Він був просто необхідним» [65, с. 577]. На думку автора, така характеристика Д. Ейзенхауера

є найбільш вдалою, адже в той важкий період часу Сполучені штати Америки потребували такого керівника, їм потрібен був генерал щоб «виграти холодну війну». Більш критичнішими в аналізі діяльності президента-республіканця були представники ліберального напрямку Ч. Александер, Г. Рейхард [66, с. 290]. Література 1980-х рр. ще краще оцінювала Ейзенхауера як впевненого в собі політичного діяча, який контролював розвиток подій. На думку С. Емброза, серед президентів ХХ ст. Ейзенхауер гідний посісти місце поряд з Ф. Рузвельтом і В. Вільсоном.

В 1990-х та 2000-х рр. до діяльності 34-го президента ставилися більш зважено. П. Честер і Е. Річардсон визнавали, що Д. Ейзенхауер виграв більше політичних баталій ніж програв. Тобто з кожним роком оцінка Ейзенхауера як політика, все більше еволюціонує в позитивну сторону.

Грунтовними є роботи американського дослідника С. Амброза, російського науковця Р. Іванова, а також роботи спеціального помічника і упорядника промов президента, – А. Ларсона. Монографія «Ейзенхауер. Солдат і президент.» С. Амброза відзначається своєю аналітичністю, а така праця Р. Іванова «Дуайт Ейзенхауер» тим, що виклад подій здійснено в хронологічній послідовності з їх ґрунтовним описом.

Дуже докладно викладено думки та промови президента у роботах його помічника Ларсона. Зокрема в праці «Ейзенхауер: президент, якого ніхто не знав» подано інформацію, якої немає у щоденнику самого президента. Є також російська версія цієї книги А. Ларсона, проте російськомовна версія є скороченим на одну третину варіантом вище зазначеного джерела.

Внутрішня і зовнішня політика уряду на чолі з Ейзенхауером відображена в працях Е.А. Іваняна, В.А. Ніконова, В. І. Терехова, автори критично оцінюють «просвещенный консерватизм» 34-го президента. Особливу увагу викликають роботи Ф. Грінстейна, при написанні яких були використані нові архівні документи.

Джерельною базою слугують мемуари Д. Ейзенхауера «Хрестовий похід в Європу» та англomовна книга про перший термін президентства «Мандат для

змін. 1953-1956» (хоча на думку Іваняна останню роботу писав не президент, а наближені люди на його ж замовлення). В мемуарах описано його життя, діяльність в період Другогої світової війни. Також до джерельної бази відносяться його промови, спогади його сучасників, документи того періоду.

Мета дипломної роботи: висвітлити історію США 1953-1961 рр. в контексті аналізу діяльності адміністрації президента Д. Ейзенхауера.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких завдань:

- з'ясувати міжнародне та внутрішньо-політичне становище США на початку 50-х рр. XX ст.;
- висвітлити президентську виборчу кампанію 1952 р.;
- розкрити процес становлення Д. Ейзенхауера як особистості;
- визначити та розкрити основні напрямки зовнішньої політики адміністрації США;
- охарактеризувати внутрішню політику президента Д. Ейзенхауера.

Під час підготовки дипломної роботи автор дотримувався таких загальнонаукових принципів як історизм, системність, об'єктивність та інші. Методологічною основою роботи стали такі методи дослідження як проблемно-тематичний, проблемно-хронологічний, порівняльний і статистичний, також використовувався метод аналізу та синтезу.

Апробація матеріалів дослідження: першою апробацією результатів дослідження стала доповідь 20 жовтня 2015 р. на гуртку з всесвітньої історії у Вінницькому державному педагогічному університеті на тему: «Військова діяльність Д.Д. Ейзенхауера в роки II світової війни». Також опубліковано статтю на тему: «Д.Д. Ейзенхауер: військовий та політик» у 14-му випуску наукового збірника «Вісник студентського наукового товариства інституту історії, етнології і права» [50].

Дипломна робота складається із змісту, вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. Повний обсяг роботи складає 81 сторінку. Список використаних джерел і літератури нараховує 75 позицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

I. Опубліковані документи та матеріали

1. Інавгураційні промови Президентів США / пер. з англ. В.К. Горбатько. – Харків: Фоліо, 2009. – 336 с.
2. Ларсон А. Республіканець смотрит на свою партію / пер.с англ. М.Г. Плотнин. – М.: Политиздат, 1992. – 216 с.
3. Ларсон А. Эйзенхауэр: президент, которого никто не знал / пер. с англ. Т.Ф. Круглов. – М.: Политиздат, 1989. – 210 с.
4. ООН. Доклад Совета Безопасности Генеральной Ассамблеи за период времени с 16 июля 1949 г. по 15 июля 1950 г. – Нью-Йорк: ООН, 1993. – 290 с.
5. ООН. Официальный отчет второй сессии Генеральной Ассамблеи: Резолюции и решения, 16 сентября – 29 ноября 1947 г. – Нью-Йорк: ООН, 1947. – 183 с.
6. Эйзенхауэр Д. Крестовый поход в Европу / пер. с англ. Федотова Е. М. – Смоленск: Русич, 2000. – 528 с.
7. Congressional Investigations of Communism and Subversive Activities. Summary-Index, 1918-1956. – Washington: Government print office, 1956. – 382 p.
8. Eisenhower D. Mandate for Change 1953-1956: The White House Years. – N.Y.: New American Library, 1963. – 650 p.
9. Eisenhower D. Waging Peace. 1956-1961. – N. Y.: Garden City, 1965. – 741 p.
10. Larson A. Eisenhower. The President Nobody Knew. – N. Y.: Scribner, 1968. – 310 p.
11. Smith M. Meet Mister Eisenhower. – N. Y.: Harper and Bros, 1954. – 297 p.
12. The Eisenhower Diaries ed. by R. Ferrell. – N. Y.: W.W. Norton and Company, 1981. – 983 p.

13. United States – Vietnam Relations 1945-1967 (the Pentagon Papers)
(Volume 8) by Office of the Secretary of Defense. Washington: Nimble Books,
2011. – 734 p.

ЛІТЕРАТУРА

II. Монографії, брошури, статті

14. Александер Ч. Эра Эйзенхауэра. 1952-1961 гг. / пер. с англ.
С.Б. Самсонов. – М.: Прогрес, 2007. – 326 с.
15. Амброс С. Эйзенхауэр. Солдат и президент / пер. с англ. Ю.А. Здорова
– М.: Книга, 1993. – 560 с.
16. Бабин А.И., Круглов Л.Л. Вооруженная борьба народов Азии за свободу и
независимость, 1945-1980. – М.: Наука, 1984 – 341 с.
17. Бернс Дж.М. Президентское управление / пер. с англ. В.М. Селіванов. –
М.: Политиздат, 1985. – 366 с.
18. Вард Г. История США / пер. с англ. И. А. Сергеевой – М.: АСТ, 2009. –
256 с.
19. Висков С.И. Американские историки и публицисты о «холодной войне» /
С.И. Висков. // Новая и новейшая история. – 1967. – №6. – С. 34–46.
20. Гринстайн Ф. Эйзенхауэр в качестве лидера / пер. с англ. М.Н. Парменов.
– М.: Наука, 1986. – 286 с.
21. Гриффит, Р. Дуайт Ейзенхауер и корпоративная Содружность / пер. с
англ. В.Л. Сидорчук. – М.: Наука, 1992. – 122 с.
22. Даян М. Арабо-израильские войны 1956, 1967 / пер. с англ. А. Колин, Я.
Колина. – М.: ЭКСМО, 2003. – 496 с.
23. Дмитриев Б. США: политики, генералы, дипломаты. – М.: Наука, 1971. –
354 с.
24. Зинн Г. Американская империя. С 1492 года до наших дней. – М.:
Алгоритм, 2014. – 524 с.
25. Зинн Г. США после второй мировой войны: 1945-1971. / пер. с англ. П.С.
Белянин и др. – М.: Прогресс, 1977. – 287 с.

- 26.Золотухин В.П. Фермеры и Вашингтон. – М. Мысль, 1968. – 270 с.
- 27.Зубок В.М., Печатнов В.А. Историография «холодной войны» в России: некоторые итоги десятилетия / В.М. Зубок, В.А. Печатнов // Отечественная история. – 2003. – № 4. – С. 56-59.
- 28.Иванов Р.Ф. Генерал в Белом доме. – Смоленск: Русич, 2000 – 350 с.
- 29.Иванов Р.Ф. Дуайт Эйзенхауэр. – Москва: Мысль, 1983. – 295 с.
- 30.Иванов Р.Ф. Эйзенхауэр: человек, политик, полководец. – М.: Полигран, 1998. – 416 с.
- 31.Иванян Э. А. Белый дом: президенты и политика. – М.: Политиздат, 1975. – 432 с.
- 32.Иванян Э.А. История США. – М.: Дрофа, 2014, – 576 с.
- 33.История дипломатии: В 5-ти томах. Том 5. Книга 1 / отв. ред. А.А. Громыко, И.Н. Земскова, В.А. Зорина, В.С. Семенова, М.А. Харламова. – 2-е изд. – М.: Политиздат, 1974. – 754 с.
- 34.История США. / отв. ред. Э.А. Иванян. – 2-е изд., стереотип. – М.: Дрофа, 2007. – 399 с.
- 35.История США. В 4-х томах. Том 4 (1945-1980) / отв. ред. Н.Н. Болховитинов.– М.: Наука, 1987. – 744 с.
- 36.История США. В 4-х томах. Том 4 / отв. ред. Г.Н. Севостьянов – М.: Наука, 1983. – 600 с.
- 37.Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002) – Вінниця: Фоліант, 2003. – 560 с.
- 38.Каленский В.Г. Билль о правах в конституционной истории США: Историко-критическое исследование. – М.: Наука, 1983, – 280 с.
- 39.Киссинджер Г. Дипломатия. / пер. с англ. В.В. Льова. – М.: ЛАДОМИР, 1997. – 848 с.
- 40.Кунина А. Е. Идеологические основы внешней политики США. – М.: Политиздат, 1973, – 226 с.
- 41.Лан В. США в военные и послевоенные годы.– М.: Наука, 1978. – 688 с.

- 42.Лапшина И.К. Д. Эйзенхауэр и разделенное правления / И.К. Лапшина // Американский ежегодник. – 1990-1991. – № 7. – С. 23-36.
- 43.Лапшина И.К. Разделенное правления в США: внутривполитический аспект. – М.: РОССПЭН, 2008. – 263 с.
- 44.Махун С. Дуайт Девід Ейзенхауер – закутий у лати лицар // Дзеркало тижня. – 2004. – №17 – С.6-8.
- 45.Международные отношения после Второй мировой войны. В 3-х томах. Том 1 (1945-1949 гг.). – М.: Политиздат, 1962 – 760 с.
- 46.Милитаризм США: военная машина, блоки, базы и акты агрессии / отв. ред. Р.Ф. Алексеев – М.: Политиздат, 1985, – 370 с.
- 47.Миллс Р. Властвующая элита / пер. с англ. Е.И. Розенталь, Л.Г. Рошаль, В.Л. Кон. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2007, – 844 с.
- 48.Никонов В.А. От Эйзенхауэра к Никсону. Из истории республиканской партии США. – М.: Издательство Московского университета, 1984. – 288 с.
- 49.Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. В 3 частях. Часть 2 / отв. ред. А.М. Родригес и М.В. Пономарев. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 336 с.
- 50.Реверчук В.А. Д.Д. Ейзенхауер: військовий та політик / В.А. Реверчук // Вісник студентського наукового товариства інституту історії, етнології і права. Вип. 14. – Вінниця, 2016 – 402 с.
51. Согрин В.В. Политическая история США. XVII – XX вв. – М.: Весь Мир, 2001. – 400 с.
- 52.Стюарт Дж. Воздушная мощь — решающая сила в Корее / пер. с англ. М.П. Лебедова и Н.И. Меконошина под редакцией И.Г. Братенкова. –М.: Издательство иностранной литературы, 1959 – 286 с.
- 53.Супян В. Экономика США в 1950-1960 гг. // США. Канада: экономика, политика, культура: научный и общественно-политический журнал. – М.: Наука, 2002. – № 12. – С. 77.
- 54.Тіндалл Д.Б., Шай Д.Е. Історія Америки (6-те видання) / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. – Львів: Літопис, 2010. – 904 с.

- 55.Фарамазян Р.А. США: милитаризм и экономика. – М.: Мысль, 1990. – 343 с.
- 56.Яковлев Н. Н. Дуайт Д. Эйзенхауэр: политический портрет / Н. Н. Яковлев // Новая и новейшая история. –1968. – №6. – С. 74-88.
- 57.Abels J. The Truman Scandals. – Chicago: Regnery, 2009. – 196 p.
- 58.Albertson D. (ed.) Eisenhower as President. – N. Y.: Hill and Wang, 1963. – 169 p.
- 59.Caughey J. M. In Clear and Present Danger: The Crucial State of Our Freedoms. – Chicago: University of Chicago Press, 1958. – 268 p.
- 60.Childs M. Eisenhower. Captive Hero. A Critical Study of the General and President. – N. Y.: Harcourt Brace, 1958 – 310 p.
- 61.Cook F. The Warfare State. – L.: Collier Books, 1964. – 382 p.
- 62.Harry S. Truman and the Fair Deal // This day in history. January 05, 1950. – p. 35.
- 63.Johnson G. Eisenhower: the Life and Times of a Great General, President and Statesman. – Derby, Print of Derby County, 1962. – 341 p.
- 64.Murphy R. Diplomat Among Warriors. – N. Y.: Praeger, 1976. – 470 p.
- 65.Parmet H. Eisenhower and the American Crusade. – N. Y.: The Macmillan Company, 1972. – 660 p.
- 66.Reichard G. W. The Reaffirmation of Republicanism. Eisenhower and the Eighty-Third Congress. – Knoxville: University of Tennessee Press, 1975. – XV. – 303 p.
- 67.Robert J.D. Eisenhower: The Inside Story Hardcover – Import. – N. Y.: Harper and Brothers, 1956. – 423 p.
- 68.Rovere R. The Eisenhower Years. – N. Y.: Printers, 1961. – 307 p.
- 69.Spanier J.W. The Truman – MacArthur. Controversy and the Korean War. – Cambridge: Harvard Univ Press, 2013. – 437 p.
- 70.Susan P. «Disapproval of Bush breaks record» // USA Today. Retrieved April 23, 2008. – p.7.

71. The Economics of Defense Spending, – Washington: Government print office, 1972, – p. 30.
72. Warshaw Sh. (ed.) Reexamining the Eisenhower Presidency. – Westport, Connecticut, London: Greenwood Press, 1993. – 210 p.

III. Интернет-ресурсы

73. «Доктрина Эйзенхауэра». Послание к Конгрессу США 15 января 1957 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.coldwar.ru/eisenhower/eisenhower-doctrine.php>
74. История США в документах. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://istoria-usa.at.ua/index/0-55>
75. The Living Room Candidate. Presidential campaign commercials 1952-2012. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.livingroomcandidate.org/commercials/1956>